

Csak semmi fősvénység

Molière: A fősvény. Zentai Magyar Kamaraszínház

„Hová lett? Hol van? Hova bújt? Hogy fogjam meg, mit csináljak? Merre fussak? Merre ne fussak? Igazán nincs ott? Nincs itt? Ki vagy? Megállj! (Saját karját kapja el.) Vissza a pénzem, gazember! Hű, hisz ez én vagyok! Hol a fejem? Azt sem tudom, hol vagyok, ki vagyok, mit teszek. Jaj-jaj, szegény pénzem, édes pénzem, egyetlen jó barátom, elszakítottak tőlem! Elragadtak. Oda veled a támogatóm, a vigaszom, a boldogságom. Végem van, végem, nincs mit keresnem többé ezen a világon!”

(Harpagon monológja)¹

Kilenc színész színházat keresett, és talált. Ritka manapság az ilyen. Úgy tűnik azonban, hogy az újvidéki Művészeti Akadémia tavaly végzett hallgatói szerencsés csillagzat alatt születtek, mert miközben nekik színházra, a négy éve működő Zentai Magyar Kamaraszínháznak társulatra volt szüksége. S mivel erre a politika is áldását adta, októberben megkezdődhetett a munka.

A Zentai Magyar Kamaraszínház eddig évadonként két előadást készített vendégművészekkel. Láthattunk már a színpadán tragédiát (Marsha Norman: *Jóccakát, mama!*, Abe Kóbo: *Möbius*), komédiát (Pozsgai Zsolt: *Liselotte és a május*, Carole Fréchette: *Simon 7 napja*), sőt még (ál)történelmi drámát is (Gyarmati Kata: *1697 – Volt egyszer egy zentai csata*). A színház igazgatója, Vukosavljev Iván, eddig a darabokhoz választott színészeket, most viszont már saját társulata adottságaira kellett támaszkodnia. A kilenc színész jól ismeri egymást, „folyékonyan” beszélnek egymás nyelvét. A csapatnak évadkezdéskor csak az új térrel és a rendezővel, Solténszky Tiborral kellett összekovácsolódnia.

Az igazgató úgy döntött, hogy társulatavatóként egy 17. századi író, Molière *A fősvény* című művét szeretné a színpadon látni. Ez már csak azért is volt merész választás, mert a társulat tagjai a húszas éveikben jár-

¹ Molière: A fősvény. 1966. *Molière összes művei*. Magyar Helikon. Illyés Gyula fordítása

nak, a darabban viszont a fiatalok mellett (Cléante, Eliz, Marianna, Valér) néhány idősebb karakter (Harpagon, Anzelm úr) is szerepel.

Az első jelenetben, de mondhatnánk úgy is, hogy az előjelenetben, megismerkedünk a szereplőkkel. Miközben még azt kémleljük, hogy mi történik a színpad mögött, észrevétlenül már el is kezdődött az előadás. A színészek előttünk készülődnek, a színpadon öltöznek, kávéznak, szerepet tanulnak, beszédgyakorlatoznak, sminket igazítanak, s egyszer csak kilépnek a civilségből, s belépnek a szerepbe. Mintha nemcsak a színészek, de az őket játszó fiatalok is bemutatkoznának a közönségnek. Egyenként lépnek a rivaldafénybe, meghajolnak, s közlik a nézővel, hogy *A fősvényben* kik is ők. Így derül ki, hogy Harpagon Dévai Zoltán, Cléante (Harpagon fia) Kucsov Borisz, Eliz (Harpagon lánya) Lőrinc Tímea, Valér (Eliz szerelmese) Nešić Máté, Marianna (Cléante imádoztja) Nagyabonyi Emese, Jakab (Harpagon szolgája, szakács és kocsis) Virág György, Fruzsina (házasságközvetítő) László Judit, Anzelm (nemes úr, aki Simon mesterként pénzközvetítő) Papp Arnold, a csendbiztos pedig Rutoníc Róbert. A szereposztás kiváló. Aki mégis a legnagyobbat alakítja, az Virág György a szakács és a kocsis szerepében (érdekes lenne Molière *Fősvényét* Jakab szemszögéből megírni...). A kissé ügyefogyottnak mutatkozó, valójában nagyon is eszes kocsis minden lépésével, mozdulatával elkápráztatja a nézőt. Igazi bohóc, aki, néha úgy érezzük, nem is a nézőnek játszik, hanem önmagának, de ez nem megy az alakítás rovására, sőt! Élvezi játéka minden egyes pillanatát, s ezért a néző is élvezi, hogy játszik. Jakab olykor cselszövő, máskor (ál)bíró szerepben tetszeleg, de ahogy a mesében is lenni szokott, végül a legkisebb, ez az ügyefogyott udvari bolond oldja meg a problémát azzal, hogy ellopja Harpagon úr aranyát, s csak miután az apa beletörődik a fiatalok boldogságába, s lemond Mariannáról, kapja vissza „egyetlen barátját”, a kincsesládát.

Harpagon a zentaiak előadásában nem egy korosodó vénember (hiába mondja, nem hisszük el, hogy már hatvan is elmúlt), hanem egy fiatal, céltudatos, vitális üzletember. Arcát fehérre festették, mintha egy pantomim álarcban játszana, soha nem látjuk, hogy valójában mit gondol, mit érez. Ez nagyon zavaró, mert nem ismerjük meg az igazi Harpagon, nem érezzük valódi személyiségét, a fehér maszk megbénítja az arcát, pedig a mimikájával csak erősíthetné a figurát. Szerepéből kifolyólag Dévai merev, tartózkodó és mindig komoly. Szereti a pénzt, de talán szerethetné jobban is. Visszafogott, mértéktartó, s csak az utolsó jelenetben örül bele igazán a pénzimádatba. Hiába, fiatal még ehhez a szerephez. Egyes karakterek hű megformálásához talán kell néha az a bizonyos élettapasztalat. Na, majd harminc év múlva...

Az előadás néha vontatott, az az érzésünk, hogy sok a szöveg, és kevés a játék. Az első felvonás végén (ami a könyv szerint a harmadik felvonás második jelenetének a vége) Jakab kiszól a közönségnek, hogy „szünet”, majd a szünet végén, már Valér nélkül, de ismét eljátssza az utolsó jelenetkockákat. Érthetetlen és fölösleges. Nem ad hozzá se a figurához, se az előadáshoz. Ezzel szemben azonban Jakabnak és a többi szereplőnek is vannak jó pillanataik. Nagyon jól kidolgozott Jakab és Cléante jelene-

Hunyicska Ákos felvétele

te, az ún. „mit csináljak vele” jelenet, mikor is Jakab felolvassa, hogy az ismeretlen hitelező a kért összeg egy részét milyen különböző bútorszati tárgyakkal, ruházati kellékekkel és csecsebecsékkel helyettesíti. Cléante a néhány méteres listába belegabalyodik, majd kibukfencezik belőle, a mélybe zuhan, ugyanakkor a segítségével mászik is vissza az „életbe” és a színpadra. Egy jól koreografált jelenetet lát a néző, s miközben Jakab a hosszú és unalmas listát olvassa (nem is igazán tudjuk követni), láthatjuk Kucsov Borisz szenvedélyes szenvedését.

A darabnak ugyancsak érdekes figurája a csendbiztos, akit Rutonić Róbert alakít. Már megjelenésével is igencsak nagy hatással van a nézőre. A rend őre, a nyomozó igencsak ügyefogyott, kócos, egy szerencsétlen flótás, aki táskáját és a benne lévő vallatóeszközöket féltve őrzi. S amikor megszólal, kiderül, hogy szegénykém még dadog is. Sajnos, keveset beszél (pedig a néző nagy örömmel szurkolna neki, hogy sikerüljön befejeznie mondatait), mégis, így némán is jelen tud lenni a színpadon, végig játszik, nincsenek üres mozdulatai. Kiderül, hogy a csendbiztos is csak ember, udvarolna a hölgyeknek, de azok elhúzódnak tőle, s a házigazda is gyorsan rájön, hogy nem sok segítséget várhat a bűnösök felkutatásában. Néha szívesebben nézem őt a háttérben, mint a főjelenetet. Rutonić alakítása üde színfoltja volt az előadásnak.

A darab eredetileg tizenöt szereplős (tizenegy férfi és négy nő), de a zentai előadásban ez hat/háromra redukálódott. A három nő három különböző karaktert alakít. Itt van először is Harpagon lánya, Eliz (Lőrinc Tímea), aki ártatlan, apja és Valér között őrlődik, végül mégis a lázadó

szerelmes győzedelmeskedik felette. Kicsit naiv, nem ő irányítja a szálakat, ő csak sodródik az árral.

Nagyabonyi Emese Marianna szerepében határozott és céltudatos. Habár anyja Harpagonhoz adná, ő mégsem törődik bele könnyen a sorsába. Ha Eliz a naiva, ő épp az ellenkezője, ő az imádott nő, a díva, akiért két férfi is rajong, s talán ezt kicsit élvezi is.

László Judit a kerítőtű, a cselszövő, a komika, kétségkívül ő az irányító. Mézesmázos szavaival maga köré fon mindenkit, igazi boszorkány, de a jobbik fajtából. Nagyon jól tud játszani a hangjával, s látszik, hogy a színpad az igazi otthona.

A díszlet egyszerű, csak néhány szék, pad, tükör, váza, gyertyartatók, képek s egy vasrács fal, ami a színpadot vízszintesen kétharmad/egyharmad arányban osztja, a vasrácsra ajtók vannak, ezeken hagyják el a szobát s a színpadot a szereplők. Mivel a „fal” csak enyhén rácszott, s ezért áttetsző, láthatjuk a szereplőket, reakcióikat, mielőtt a szobába lépnének. A díszlet talán még egy fősvény házához is túl szegényes. A kosztümöket Mikus Anita készítette, s ezek a díszlettel ellentétben sokkal inkább az adott kort idézik. Mindenki végig ugyanabban a kosztümben játszik, nincs lélegzetállító divatbemutató, nincsenek pompásabbnál pompásabb ruhaköltemények, mint oly gyakran a nagy produkciókban. De ez itt most nem is hiányzik.

Az előadás végén, ahogy a komédiákban lenni szokott, megoldódnak az események, s megkerül a rég halottnak hitt apa, aki rátalál az addig megboldogultnak vélt gyermekeire. Itt azonban a zentaiai egy csavart

tesznek az előadásba: nem pusztán elmesélik, hanem eljátsszák, mi is történt Dom Thomas d'Alburcyval és családjával. Rappelnek, felidéznek a westernfilmeket, s a reneszánsz kori ruhákat kiegészítik a napszemüvegekkel: Molière szereplői „vagány” komédiásokká válnak. Kicsit kilóg ez a jelenet az előadásból. Az biztos, hogy feldobja a közönséget, de ez most egy teljesen más stílus, mint amit eddig láttunk. Nem rossz, de akkor miért nem ebben a szellemben csinálták végig az egészet? Hiszen a néhány perces „rögtönzött” előadás után ismét visszatérnek a reneszánszi hanghoz.

A zárójelenetben lassan mindenki levonul a vasrács fal mögé, s a színen csak Harpagon marad a ládával. Szenvedélyesen öleli, becézgeti. Nem lett ez a rész kellőképpen előkészítve, pedig ez lehetett volna Dévai nagy pillanata.

Ezeknek a fiataloknak Brecht *Koldusoperája* volt az akadémiai vizsgaelőadásuk, de hivatalosan a zentai közönség előtt most vizsgáztak. A következő darabjuk egy gyermekelőadás lesz, Szabó Magda *Sziget-kék* című művének március folyamán lesz a bemutatója. Egy klasszikus és egy gyerekelőadás. Egyelőre talán közönséget toboroznak, s megpróbálják belopni magukat a zentaiak szívébe, hogy aztán hallassák valódi hangjukat. Mi ezt az eredeti hangot várjuk már!